

"Cum historia pro securitate!"

**SZEMERE BERTALAN
MAGYAR RENDVÉDELEM-TÖRTÉNETI
TUDOMÁNYOS TÁRSASÁG**

☒ : H-1037 Budapest, Haránt utca 12.

☎ : (+36/06-1) 250-6199 ; @ : paradi.jozsef@gmail.com

Web: <http://www.szbmrtrt.atw.hu>

A körlevelek megtalálhatók a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság honlapján

Tárgy: *Folyóiratismertetés*

**KÖRLEVÉL
(2020-378)**

Tisztelt Tagtársaim Kedves Szimpatizánsok!

Ezúton tájékoztatlak Benneteket arról, hogy a *Jogtörténeti Szemle*, HU-ISSN 0237-7284. XX.évf. (2018) 3-4. száma 2019-ben megjelent. Az öszszevont számot a folyóirat a megszokott A/4 méretével, puha karton kötésben hozták létre. A szám terjedelme 123 oldal. A kiadvány formai motívumok tekintetében is a lap hagyományait követi.

A *borító* külső oldalán a lap elnevezése és a kiadás éve, a lapszám, valamint a tartalom jelesebb részeinek a címei olvashatók. Kiemelten kerültek továbbá feltüntetésre azon településnevek — Budapest, Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs és Szeged — ahol magyar jogtörténeti tanszékek működnek. A folyóiratot ugyanis ezen szellemi műhelyek közösen gondozzák. A borító külső oldalán kapott helyet CHARMANT Oszkár fényképe, aki a magyar közjegyzői intézmény létrehozásának és fejlesztésének jeles alakja volt. A borító belső oldalán látható a szám tartalomjegyzéke és az impresszum. Főszerkesztő dr. MEZEY Barna DSC prof., szerkesztő BÓDINÉ dr. Beliznay Kinga Ph.D. doc. A lap dr. IZSAK Lajos DSC prof. elnök vezetésével nyolc fős szerkesztőbizottsággal is rendelkezik. A szerkesztőbizottság tagjai Ausztria, Észtország, Magyarország, Németország, Svájc és Szlovákia jeles jogászai, illetve történészei. A főszerkesztő munkáját kilenc fős szerkesztőség is segíti. A szerkesztőségben a magyar jogtörténeti szellemi műhelyek jeles személyei találhatók. Az impresszum részét alkotja továbbá a nyolc kiadó intézmény — jogtörténeti szellemi műhelyként is működő szervezeti egységekkel rendelkező egyetemek — jelképeinek a megjelenítése is. A hátsó borító külső oldalán három magyar és egy angol nyelvű könyvrecenziója jelent meg a könyvborítók kicsinyített változatának a társaságában. A hátsó borító belső oldalán pedig az első borító belső oldalának a tartalma olvasható angol nyelven.

Az összevont szám kivitele ízléses. Mértéktartóan elegáns. Tartózkodik a hivalkodó formai elemektől, ugyanakkor a felület takarékos kihasználására törekszik, egyben pedig a lap formai hagyományait követi.

A lap *tartalmát* egy szóval úgy lehetne kifejezni, hogy színvonalas.

A szám tartalmát a szerkesztők kilenc rovatba csoportosították, amelyekben a Tanulmányok-, a Műhely- és a Disputa-rovatokban kilenc hosszabb, a Forrás-rovatban pedig három rövidebb terjedelmű tanulmány jelent meg. A „Tanulmányok” és a „Műhely” rovatban közölt két tanulmány német nyelvű rezümét is kapott. A „Könyvekről” rovat három könyvismertetőt, a „Szemle” rovat pedig egy könyvbemutatót és egy doktori védésről szóló ismertetőt, továbbá egy kutatási projekt kezdetének a nehézségeit és lehetőségeit bemutató cikket tartalmaz. Az „In memoriam” rovat SZÁDECZKY-KARDOS Irma munkásságáról ad hírt. A „Bibliográfia” rovatban pedig SZÁDECZKY-KARDOS Irma publikációinak egyszerűsített bibliográfiai leírásai szakrendi csoportosításba helyezett jegyzéke olvasható. A „Hírek” rovat 12 hírről kap tájékoztatást az olvasó 2018 második félévére vonatkozóan. E rovatban kaptak helyet a konferenciákkal kezdődően, a jogtörténeti szimpozionokon és doktori védéseken keresztül a születésnapjához köztöntővel befejeződően a jogtörténethez és a jogtörténetesekhez kapcsolódó eseményekről szóló tájékoztatók.

A tanulmányokat, cikkeket és tájékoztatókat KUKORELLI István szerzőségével készült *„Hány éves az alaptörvény? A régi-új kérdése az alaptörvényben.”* című mű ismertetője követi. A számot a szerzők bemutatása és a közlési feltételek zárják. A kettő között került feltüntetésre, hogy a szám megjelenését a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara, valamint a SZÉCHENYI István Egyetem DEÁK Ferenc Állam- és Jogtudományi Kara támogatta.

A *Jogtörténeti Szemlét* a feledés homályából az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszékének (ELTE-ÁJK MÁJT) dr. MEZEY Barna által vezetett szellemi alkotóműhelye hozta vissza a tudományos közélet színterére. Tudományos társaságunk és ELTE-ÁJK MÁJT között hagyományosan jó kapcsolat alakult ki, melynek alapját a tudomány tisztelete, a magyar nemzet és történetének szeretete képezte és képezi ma is, amely közös szimpozionok szervezésében, kiadványok publikálásában és alkotó tevékenység végzésében valósult meg. A tanszék és tudományos társaságunk kapcsolatának a bázisát a magyar jogtörténet és a magyar rendvédelem-történet széles érintkezési felülete képezi.

A *Jogtörténeti Szemle*, 2018/3-4. számában közölt anyagok között találhatóak olyan közlemények, amelyek megítélésem szerint számot tarthatnak a nemzeti rendvédelem-történetünket kutatók, illetve a szakterület iránt érdeklődők figyelmére is.

STIPTH István tollából fakadóan jött létre a SOLTÉSZ István szerzőségével „*Bibliográfia az alkotmányról, az államról, az országgyűlésről, a központi állami szervezetekről és a választási rendszerünkről.*” című mű ismeretése. SOLTÉSZ Istvánnak a téma gondozására fordított tevékenysége mintegy két évtizedre tekint vissza. 2004-ben jelent meg SOLTÉSZ István szerkesztésével a törvényhozás-történet bibliográfiája tartalommal az első kiadás. Ezt követték a 2007., 2012., 2015. és a 2018. évben publikált kötetek. Az új kiadások tematikai kiterjesztésekkel bővültek. Végül is valóságos államtörténeti szakkatalógus jött létre. A harmadik évezredben publikált köteteket megelőzően a témakörben utoljára 1929-ben jelent meg szakirodalmgyűjtemény. SOLTÉSZ István könyve teljességre törekvő, mert abban helyet kaptak a diplomamunkák és a publikálatlan szakértői anyagok, valamint a publicisztikai alkotások és az interjúk is. A harmadik kiadástól a kötetben szerepelnek az állami intézmények történetét feldolgozó anyagok is. A szerző műve magába foglalja a szakterületre vonatkozó tartalmú idegen nyelveken publikált műveket is. A kötet legújabb kiadása digitalizált formában megtalálható az Országgyűlési Könyvtár honlapján: <http://www.ogyk.hu/hu/parlamentibibliografia-soltesz> STIPTH István ismeretője engem is meggyőzött arról, hogy érdemes a könyvet áttanulmányozni, ezt ajánlom a körlevelet olvasók számára is.

A számban a rendvédelem-történet témakörét valamilyen formában érintő alkotások közül álláspontom szerint FARKAS Ádámnak „*Az állam fegyveres védelmének alapvonalai és a kiegyezést követő polgári evolúciója.*” című Ph.D. disszertációja sorolható e körbe, melynek védését KELEMEN Roland mutatta be írásában. A disszertáció dr. MEZEY Barna tagtársunk szellemi mentorálásával készült. KELEMEN Roland — FARKAS Ádám disszertációját és annak védését bemutató írásában — fontosnak tartotta rögzíteni, hogy az értekezés átlépett az egyes védelmi ágazatok és szervezetek korlátjain, mivel rendszerszerűen vizsgálta az állam fegyveres szférájának az egészét.

A disszertáció létrejöttéről magam is a *Jogtörténeti Szemléből* értesítettem. Szándékomban áll megismernedni annak tartalmával, mivel az ismertetőben említett „katonai karakterű szerv” kifejezés engem a polgári magyar állam időszakában általánosan használt „katonailag szervezett fegyveres őrtestület” terminus-technicusra emlékeztet. KELEMEN Roland ismeretője kíváncsivá tett arra vonatkozóan, hogy mi lehet a két szakkifejezés tartalma között az azonosság és az eltérés.

Minden bizonnyal számot tarthat még tudományos társaságunk tagjai, illetve a vonzáskörünkbe tartozók körében KÉPES György „*Gondolatok a magyarok eredetéről és államiségünk kezdeteiről*” címmel a „Disputa” rovatban közzé tett tanulmány. Számomra furcsának tűnt a cím megfogalmazásának első része, mivel nem csak a korabeli magyar állam volt az elődjünk sajátja, hanem a magyarok eredete is a mi eredetünk. Megítélésem

szerint idegen nemzetek eredetéről szóló írás esetében volna helyes a cím első részének a megfogalmazása.

Ettől eltekintve azonban a szerző a magyarság és a magyar állam keletkezésének a témájában jól összefoglalta a különböző kutatócsoportok állásfoglalásait. A magyar rendvédelem-történet tekintetében a magyar állam kezdetéről szóló részt azért tekintem fontosnak, mert az állami keretek között megvalósított magyar rendvédelem nyilvánvalóan a magyar állam létrejöttéhez köthető.

A szerző cikkében nem foglalt állást a vitatott témák tekintetében — finnugor vagy türk származás, kettős honfoglalás elmélet, Etelközben a vezető funkciók száma és tartalmát betöltő személyek stb. —, azonban korrekt módon bemutatta a különböző nézetek lényegét. Az eltérő vélemények fényében is kirajzolódik, hogy az első magyar állam nem a Kárpát-medencében kiépülő és *Szent István* nevéhez fűződő állam volt, hanem már korábban egyrészt a Fekete-tengertől északra eső sztyeppvidéken már kialakult a magyar törzsszövetségi állam (nomád állam). Másrészt pedig — LÁSZLÓ Gyula álláspontja szerint — a honfoglalás előtt is éltek már magyarok a Kárpát-medencében, amely népesség minden bizonnyal valamilyen államszervezeti formát is létrehozott. A vita nem is arról szól már, hogy ilyen államalakulatok léteztek, hanem inkább a részletek megítélése tekintében tapasztalható különbségek (a kazár befolyás mértéke, a nomád államszervezetben a hierarchia szerepe stb.).

A szerző — feltehetően terjedelmi korlátokból fakadóan — nem foglalkozott a honfoglalás előtti magyar társadalom termelési viszonyaival. Ismereteim szerint a pedig a XX. századi kutatások egyértelműen bizonyították, hogy az etelközi magyarságtól már nem volt idegen a földművelés sem, bár még nem abban a formában valósult meg, mint a Kárpát-medencében a későbbi évszázadok során.

Mindez egyértelművé teszi, hogy az etelközi elődjünk nem valamilyen kósza barbár horda volt, hanem jól szervezett, a kor színvonalán álló, fejlett termelési viszonyokat megvalósító és ennek megfelelő kulturális szinten álló magyarság volt.

Megítélésem szerint e három alkotás áll a legközelebb a magyar rendvédelem-történetet kedvelők érdeklődési köréhez.

Mivel azonban a magyar rendvédelem-történetet gondozók számos szakterületet művelnek, ebből fakadóan pedig az érdeklődésük is eltérő lehet, ezért a tájékoztató végén közlöm a szám tartalomjegyzékét is.

TANULMÁNYOK	
ROKOLYA Gábor – Program és cselekvés dr. Charmant Oszkár életművében	1
SZABÓ Béla – A lókupecsek joga. Szavatossági kérdések a XVII. század európai jogtudományában és gyakorlatában egy nevezetes esetgyűjtemény kapcsán	9
KRESIĆ Mirela – A magánjog fejlődése Horvátországban 1848–1945	30
VARGA Norbert – A közérdekű per a kartelljogban	37
ÚJVÁRI Emese – A gyámok megtérítési igényének eszközei többes gyámság esetén a római jogban, különös tekintettel a fizető gyámtársat megillető utilis actio jellegére	45
MŰHELY	
PÁL Előd – Vezetői felelősség a XIX. század végi – XX. század eleji magyar és román társasági jogban	56
SZABÓ Péter Zsigmond – A női munka szabályozásának főbb eseményei a XIX. századi Egyesült Királyságban, kitekintéssel Magyarországra	68
DISPUTA	
KÉPES György – Gondolatok a magyarok eredetéről és államiságunk kezdeteiről	76
STÁL József – A nemzetiszocialista Németország bírái büntetőjogi felelősségre vonásának elmaradása	81
FORRÁS	
„Most már nincs magánjog, nincs közjog, szüntessék be az előadásokat”. Szladits Károly tanúvallomása a népbiztosok perében (1920) – TAKÁCS Péter	97
Adventi ajándék – karácsonyi kitüntetés. A Magyar Köztársasági Érdemrend és Érdemérem kitüntetettjei 1947-ben – FÖGLÉIN Gizella	104
KÖNYVEKRŐL	
DOMANICZKY Endre – Fráter György új életrajza. Oborni Teréz könyvéről	105
STIPTA István – Nélkülözhetetlen segédkönyv a jogtörténeti jelenkor kutatásához. Soltész István könyvéről	106
SZALAYNÉ SÁNDOR Erzsébet – Erdély jogtörténete	108
SZEMLE	
Az eleven jog fájáról. Könyvbemutató az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar Alkotmányjogi Tanszékén – BOJNÁR Katinka	110
Egy doktori védés margójára. Farkas Ádám: Az állam fegyveres védelmének alapvonalai és a kiegészítést követő polgári evolúciója – KELEMEN Roland	111
Egy Bolyai-kutatás kezdete: a kartelljog történeti vizsgálata – VARGA Norbert	113
IN MEMORIAM	
Szádeczky-Kardoss Irma – VARGA Csaba	114
BIBLIOGRÁFIA	
Szádeczky-Kardoss Irma irodalmi munkássága – VARGA Csaba	116
HÍREK	119

Nemzeti rendvédelem-történetünk feltárása érdekében végzett tevékenységetekhez további eredményeket kívánok!

Budapest, 2020. II. 03.

Tagtársi üdvözléssel:

Dr. PARÁDI József
a társaság elnöke